№ 57 მარტი 16, ხუთშაბათი 1889 მარტი 16, ხუთშაბათი № 57

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ ᲦᲘᲠᲐ

თოვე	მან.	კ.	თოვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ

1877—1889 ᲡᲐᲞᲝᲚᲘᲢᲘᲙᲝ ᲓᲐ ᲡᲐᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲝ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ 1877—1889

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲓᲐᲡᲐᲬᲧᲔᲑᲐᲓ ᲓᲐ ᲒᲘᲠᲩᲝ ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲨᲘ ᲓᲐᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲐᲓ ᲣᲜᲓᲐ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲝᲜᲗ: თვითონ რედაქციას ფრეილინის ქუჩა, ბასტამოვის სახლი, № 5, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელარიას სათავადაზნაურო ბანკის სახლში სასახლის ქუჩაზე.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რეა კაპეიკი.

„ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ“

გამოვა 1889 წელსაც იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე.

ᲕᲘᲡᲐᲪ ᲯᲣᲠᲬᲚᲘ ᲓᲐᲘᲙᲘᲗᲮᲝᲡ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ 1889 ᲬᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲐᲠᲗᲝᲡ:

ᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ: ა) თვითონ რედაქცია, ფრეილინის ქუჩა, სახლი ბასტამოვისა, № 5; ბ) „წერა-კითხვის საზოგადოების“ კანცელარია (სასახლის ქუჩა, თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკის ქარაფსლის გალერეაში).

ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ: ეარლამ ჭილაძის წიგნის მაღაზია.

ᲮᲝᲜᲘᲨᲘ: ნესტორ წერეთლის წიგნის მაღაზია.

ᲑᲐᲗᲣᲛᲨᲘ: მ. ნათაძეს.

ტფილისან გარეშე მცხოვრებთა უნდა დაბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Въ Тифлисъ. Въ редакцію газеты „ИВЕРІЯ“.

გაზეთის ფასი დაბეჭდილია გაზეთის სათაურშიგე, ხოლო სრული პირობანი გაზეთის დაკვეთისა გამოცხადებულია უკანასკნელის გვერდზედ.

ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲗᲔᲐᲢᲠᲘ

კვირას, 19 მარტს

არტისტი

Კ. Დ. ᲧᲘᲤᲘᲐᲜᲘ

გაჰმართავს

სადიტერატურო საღამოს.

წარმოდგენილი იქნება

2, 4 და 5 მოქმედება

I

ᲝᲗᲔᲚᲚᲝ.

ოტელლოს როლს ასრულებს

Კ. ᲛᲔᲡᲮᲘ

II

ᲛᲐᲡᲙᲐᲠᲐᲓᲘ

დრამა 5 სურ., თხზ. ლერმონტოვისა.

მოთამაშენნი: ქ-ნნი ა-ვალოკოისა, მელიქიშვილისა; ბ-ნნი ეიფიანი, ნაზაშიე, მესხი, გუნია, ცაგარელი, მაქსიმიე და სხვ.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.

დასწყისი 8 საათზე.

ტფილისი, 15 მარტი

თქმა არ უნდა, რომ რუსულმა ლიტერატურამ დიდი ხელმძღვანელობა გაგვიწია წარმატების გზაზედ და დიდი ზედ-მოქმედება იქონია ყოველს მასზედ, რაც ჩვენს სულიერს ძალ-ღონეს შეადგენს და ჩვენს გონებას, ჩვენს აზრს, ჩვენს გრძნობასა და ერთობ ჩვენს მიმართულებას ზედ დაჰნია მან თვისი ავ-კარგიანობა. არ არის დღეს ჩვენში არც ერთი მოდვაწე და მომქმედი კაცი მწერლობაში, თუ საზოგადო საქმეთა სარბიელზედ, რომ თავის უფალი იყოს ხსენებულ ლიტერატურის ზედ - გავლენისაგან. საკვირველიც არ არის: რუსულმა სკოლამ—მეცნიერებამ გაგვიდო კარი განათლებისა და რუსულმავე ლიტერატურამ მოაწოდა საზედო ჩვენს გონებასა და გამოჭკვება ჩვენი აზრი მოძრაობის გზაზედ. თვითეული ჩვენგანი ვინდა თუ არა უნდა დასწოფებოდა ამ ორს წყაროს თავის სულიერ წყურვილის მოსაკლავად. სხვა გზა არ იყო. ამიტომაც სპაუთი გვაქვს ვსთქვათ, რომ თვითეული ჩვენგანი რუსულის ლიტერატურით გაზდილა, თვითეულს ჩვენგანს მის გამონარკვევზედ აუგია თავისი რწმენა, თავისი მოძღვრება და თავისი საგანი ცხოვრებისა საზოგადო საქმისათვის ამ გამონარკვევის მიხედვით გამოურჩევია.

რასაკვირველია, ამ ზედმოქმედებამ რუსულის ლიტერატურისამ მარტო იმას შესძინა სიკეთე, რომელმაც ყოველი გამონარკვევი ამ ლიტერატურისა თავის საკუთარ კრიტიკის ქარ-ცეცხლში გაეტარა, ბრმად არ იწამა, ბრმად არ მიიჩემა და ამ რიგად არ დაინვინა ხელზედ ცხოვრებაში ოიოლად წასვლისათვის. ყოველი აზრი მარტო ცარიელი ფრაზაა იმის ხელთ, ვისაც კრიტიკის ცეცხლში არ გამოუფოლადებია და ისე არ შეუთვისებია. ამ ნაირი კაცი კიდეკაცია და არა ᲒᲣᲨᲛᲐᲠᲘᲢᲘᲡ წარმომადგენელი მის მიერ ქადებულის აზრისა, რომელიც თუ სხვისაგან დაურეშებია, კრიტიკის ძალით უნდა უსათუოდ თავისად გარდაექცია. უამისოდ ზედმოქმედება უძლიერესისა უდროზედ, უკეთესისა უარესზედ მარტო ცარიელი მაიმუნობაა, სხვის ფეხის ხმაზედ ბრმად აყოლაა, ᲢᲣᲚᲒᲝᲜᲝᲑᲐ და არა თავისუფლება და თვითმოქმედება გონებისა, რომელიც ერთად-ერთი ნიშანია ᲒᲣᲨᲛᲐᲠᲘᲢᲘᲡ განათლებულობისა და ადამატებულობისა. ამ სახით ყოველივე ზედმოქმედება—ავია თუ კარგი—არაფრის კეთილის მომსწავებელი არ არის. შირ-იქით იგი აძინებს, ჭკვასავს მსჯელობის უნარსა, ყოველს მჭვრეტლობასა და გამჭრიახობას გონებისას სრაგრავს და აბათილებს.

ჩვენდა საბედნიეროდ, ვიტუვით, რომ ზოგნი ჩვენში, რუსულ ლიტერატურის მეოხებით გაზდილნი და გაზრთვნილნი, ასე ბრმად ᲢᲣᲕᲘᲗ არ მიესვამიან ამ ლიტერატურის აუცილებელს ზედ-მოქმედებას. ამათ ᲯᲔᲠ გამოუძიებიათ მისი გამონარკვევნი და მერე ისე ან შეუთვისებიათ, ან უარ-უყვიათ. ჩვენდა სანუგეშოდ მარ. ᲗᲝ ამას არ დასჯერებიან: იმავ კრიტიკით და გამოძიებით მხარ და მხარ ასდევნებიან ამ ლიტერატურის წინ-სვლასა, წარმატებას და არ გაჩერებულან მის რომელსამე ხანაზედ. ლიტერატურა, რომელსაც მადლი ცხოველ-მოდგელობისა სძრავს და ამოქმედებს, ერთი გუᲨᲣᲗᲔᲚᲘ გრეხილია აზრთა ზედ-მიყოლებით განვითარებისა და წარმატებისა. ამისთანაა რუსული ლიტერატურა. ᲮᲨᲘᲠᲐᲓ მოხდება ხოლმე, რომ რაც გუშინ სწამდა ლიტერატურას, რა მოძღვრებაც გუშინ ᲭᲐᲜᲗᲐᲚᲘᲜᲘᲡᲓᲐ ლიტერატურაში, ᲓᲦᲔᲡ ᲧᲝᲕᲚᲘᲗᲘᲡ ის უარ-ყოფილია და დევნული იმავ ლიტერატურისაგან. ᲮᲨᲘᲠᲐᲓ ერთს რომელსამე ხანაში ადძრული აზრი, თუ საგანი, მეორე ხანაში ისევ იმ საგნათა და აზრათ რჩება, მხოლოდ სულ სხვა სახით, სხვა შეკეთ, სხვა სიგძე-სიგანით გამოდის. ამას ყოველსფერს თვალის დევნა უნდა და თუ არ კრიტიკითა და გამოძიებით გამორკვევა, შეინიშნა მაინც და ანგარიშის გაწევა. თორემ აქაოდა ამ ოციასსა-და ოც და-ათ წლის წინად ამა-და-ამ საგანზედ ესა-და-ეს ითქვაო და დიაგინონ, — ეს არის უკანასკნელი სიტუვა მეცნიერებისა და ლიტერატურისაო. მაშინ, რომელსაც უკანასკნელი სიტუვა დღეს სულ სხვაა, უᲯᲘᲐᲜᲝᲑᲐ და ᲭᲘᲠᲕᲣᲚᲝᲑᲐ იქმნება ერთხელ და ერთხელ შებორკ�ილებულ და დატუვებულ გონებისა. X

ᲮᲨᲘᲠᲐᲓ ამისთანა საქმე მოსდის ᲓᲦᲔᲡ ჩვენში, სხვათა შორის, ერთს მოძღვრებასაც, რომელიც ეგრედ წოდებულ «დედათა უფლების საქმეს» შეეხება (женскій вопросъ). ეს საქმე ჩვენში ᲓᲦᲔᲡᲐᲪ იმ საუთებზე ᲭᲗᲠᲘᲐᲜᲔᲑᲡ, რა საუთებითაც ᲐᲓ ოციისა თუ ოცდა-ათის წლის წინად თავი ᲘᲠᲩᲜᲐ და მოეედანზედ გამოვიდა. თითქო კაცობრიობას საზოგადოდ და რუსულ ლიტერატურას ცალკე მაინ აქეთ ეს საქმე წინ არ წაეწიოს, უფრო ფართოდ არ გადეშალოს, არ დაეუენებინოს და უფრო საუთიანს საფუძველზედ არ ამოეუვანოს.

თუმცა ეს საქმე დიდად შესანიშნავი რამ არის და ჩვენთვისაც ისე საᲭᲘᲠᲝᲝᲐ, როგორც სხვისთვის, მაგრამ ჩვენდა სამარცხვინოდ უნდა ვსთქვათ, რომ იგი ჩვენის თანამონაზობი არ არის ᲓᲦᲔᲡ ჩვენში ფეხზედ დამდგარი. ამ საქმეს და მის საᲭᲘᲠᲝᲝᲔᲑᲡ ᲧᲕᲚᲐᲕ იმავ რუსულმა ლიტერატურამ მიგვახვედრა და ᲓᲦᲔᲡ აქამამდე იმ საუთებითა და იმ აზრებით იკვებება, რომელნიც—როგორც ვთქვით—ხელზედ დაᲬᲕᲣᲚᲘ ᲭᲚᲘᲜᲓᲐᲗ ამ საქმის მამᲠᲗᲕᲘᲡ ამ ოციის და ოც-და-ათის წლის წინად. ᲐᲐᲑ გადასინᲯᲣᲗ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘ, რაც ამ საგანზედ ჩვენში წერეულა და იწერება ᲓᲦᲔᲡ, თუ უწინდელებრ მარტო სახელითა „ᲓᲔᲓᲝᲑᲘᲗᲐᲗᲐ, ᲪᲮᲝᲚᲝᲑᲘᲡᲐᲗᲐ და ᲓᲔᲓᲝᲑᲘᲡᲐᲗᲐ“ არ ითხოვდნენ ამ საქმის ისე თუ ისე წარმართვასს. ასე იყო დასაბუთებული დადადი ᲓᲔᲓᲝᲗᲐ უᲑᲔᲓᲝᲑᲘᲡ თანობაზედ ამ ოციასა თუ ოც-და-ათის წლის წინად რუსულ ლიტერატურაში, თითქო დაᲕᲘᲬᲧᲔᲗᲘᲗ, რომ ᲓᲔᲓᲐᲪ კაცია, ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲘ ᲐᲠᲐᲗ მარტო კაცისა და ადამიანის სახელითაო დედათა უფლების საქმე უნდა ᲭᲓᲔᲑᲝᲓᲔᲗ და თხოულობდეს თვის წარმართვასა. ამ ფართო გზაზედ ᲭᲓᲔᲑᲐ ეს საქმე ევროპაში ᲓᲦᲔᲡ და გვგონია ვერაფერს სამსახურს უᲬᲣᲕᲔᲜ ქალებს ისინი, ვინც ამ საქმეს მოკლე ფარგალით უზომავენ ᲐᲓᲔᲑᲘᲡᲚᲘ და ᲓᲔᲓᲝᲑᲐᲪᲘᲐ ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲝᲑᲘᲗᲓᲐᲛ რამოᲭᲕᲐᲕᲗ, რომ მარტო ᲓᲔᲓᲝᲑᲘᲡᲐ, ᲪᲮᲚᲝᲑᲘᲡᲐ და ᲓᲝᲑᲘᲡ უᲓᲔᲚᲘ გაᲬᲘᲜᲔᲑᲜᲝᲗ.

ჩვენს მეთაურს, რომელმაც გამოიწვია „ქართველის ქალის“ წერილი, ᲓᲦᲔᲡ ჩვენს გაზეთში დაბეᲭᲓᲘᲚᲘ, სხვა არა უთქვამ-რა ამის მეტი. ᲓᲦᲔᲡ ჩვენ ხელთა გვაქვს საბუთი ვსთქვათ, რომ რუსულმა ლიტერატურამაც ამ რიგად დაᲬᲣᲮᲣᲗ ᲧᲣᲠᲣᲠᲐ ამ საქმეს. 7-ს მარტს პეტერბურგში დაბეᲭᲓᲘᲚᲘ და 13-ს მარტს ქალაქში მოსული გაზეთებიდან ამოვიკითხეთ, რომ სწორედ იმ ᲓᲦᲔᲡ, რა ᲓᲦᲔᲡᲐᲪ ჩვენი მეთაური დაიბეᲭᲓᲔᲡ, პეტერბურგში გამოსულა ᲟᲣᲠᲜᲐᲚᲘ „Женское образованіе“. ამ ᲟᲣᲠᲜᲐᲚᲘᲡᲐ წერილი რუსეთში ცნობილ პედაგოგის ი. გ. ᲒᲣᲠᲔᲒᲘᲩᲘᲡ, რომელიც სწორედ იმასვე ამბობს, რაც ჩვენის „ქართველის ქალის“ მიერ დაᲬᲣᲮᲣᲚᲘ მეთაᲣᲠᲘᲜ ჩვენ ᲒᲗᲕᲐᲗ. გაზეთს მოᲭᲕᲐᲕᲡ-რა ამ ᲒᲣᲠᲔᲒᲘᲩᲘᲡ სიტᲧᲕᲔᲑᲘ, თავის მხრით ამისთანა წინასიტᲧᲕᲐᲝᲑᲐᲡ უძღვნის:

„Шабло ные модалисты, говоря о женскомъ образованіи, любятъ часто повторять по адресу школы классическое требованіе: „дайте намъ хорошихъ женъ, матерей и хозяекъ... „ᲓᲔ ᲐᲠᲐ: Гуревичъ доказываетъ всю риторическую пустоту этого притязательнаго требованіа“.

ᲐᲘ თვითონ ᲒᲣᲠᲔᲒᲘᲩᲘᲡ სიტᲧᲕᲔᲑᲘᲗ:

ამ ᲙᲣᲚᲢᲣᲠᲘᲡ ფრაზამ, ამბობს სტაიუნინი თავის თავზედ: მეც ერთხელ ამიᲛᲣᲚᲚᲘᲐ. ხოლო მერმედ კი სხვა მეორე საკაᲜᲝᲑᲐ მიმიზიდა და ᲒᲕᲘᲗᲮᲝ ᲩᲛᲘᲡ თავსა: რატომ მამაკაცის შესახებ-კი არავის ᲬᲐᲛᲘᲡᲪᲚᲔᲜᲘᲐ სურვილი, რომ მოᲒᲕᲘᲗᲮᲐᲓᲔᲗ კარგი ᲭᲘᲠᲕᲘᲜ, კარგი მამებია? ეს ᲚᲘᲠᲘᲡᲐᲜᲘᲜ ᲮᲛᲐ ᲘᲡᲘᲗ ᲨᲔᲠᲩᲘᲜᲘᲜ ᲐᲠᲐᲜᲐᲠ მამაკაცისათვისაც ᲝᲠᲯᲔᲠ-ᲨᲘ. როგორც დედაკაცისათვის კარგი ცოლობა და კარგი დედობა. რატომ ᲐᲠᲐᲕᲐᲠ ᲭᲕᲝᲜᲘᲗ, რომ ეს ᲚᲘᲠᲘᲡᲐᲜᲘᲜ დაᲧᲔᲠᲓᲔᲗ და განუᲪᲮᲝᲠᲔᲗ ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲔᲚᲗᲐᲜ? ამიᲗᲛᲝᲛᲐᲜ, ამბობს ახლა თავისით ᲒᲣᲠᲔᲒᲘᲩᲘ: რომ მამაკაცთა სწᲠᲐᲤᲚᲐ-განათლების თანამაზედ ᲩᲕᲔᲜ ᲣᲯᲔᲚᲘᲐ და ᲛᲐᲠᲗᲐᲚᲘ აზრი გვაქვს, ვიდრე დედაკაცის სწᲠᲐᲤᲚᲐ-განათლების თანამაზედაᲛ. რაკა მამაკაცი გვყავს სახეში, ჩᲕᲝ ᲭᲕᲔᲓᲐᲕᲗ, რომ ᲧᲕᲔᲚᲐᲖᲔᲓ ᲣᲬᲘᲜᲐᲠᲔᲑ უნდა განვახილოთ ადამიანი და რა-კი ადამიანი განათლებულია, მაᲗᲣ ᲒᲘᲜᲯᲘᲗ თავისს მოგალეობასს, რომელიც მან უნდა იკისროს იმ გარემოების მიხედვითა, რაᲛᲘᲪ ცხოვრება ᲩᲐᲣᲬᲧᲝᲗ და მალე შეიძენს იმ განსაკუთრებული ცოდნასაც, რაც დასᲭᲘᲠᲓᲔᲑᲐ ცხოᲠᲔᲑᲘᲡ ამა თუ იმ გზაზედ.

ამის შემᲓᲔᲓ, რასაკვირველია, სასაცილოა ის ᲭᲘᲠᲕᲘᲚᲘ, რომ მამაკაცი ვამბობდოთ მარტო საკარგ ᲭᲘᲠᲝᲖᲔ და საკარგ მამᲝᲖ. განა ამაᲗᲘ აზრითა არ უნდა მიᲛᲐᲠᲗᲝᲗ ᲭᲚᲔᲚᲘᲡ სწᲠᲐᲤᲚᲐ-განათლების საᲙᲘᲗᲮᲘᲗ? განა ᲭᲚᲔᲚᲘ არ უნდა გამოᲗᲕᲐᲠᲓᲝᲗ იმის შესაᲤᲘᲠᲕᲐᲚᲘ, რასაც სიტᲧᲕᲐ ადამიანი ᲕᲜᲘᲨᲜᲐᲕᲡ მამაკაცის შესახებ? განა საᲭᲘᲠᲝ არ არის, ᲧᲝᲕᲔᲚᲘ ᲩᲕᲔᲜᲘ მეცადინეობა მივაᲥᲪᲘᲗ იმაზედ, რომ ᲭᲚᲔᲚᲘ გოᲜᲘᲡ ᲓᲐᲒᲕᲮᲡᲜᲐᲗ ᲨᲔᲣᲨᲠᲐᲠᲘᲢᲘᲡ აზრᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, ᲐᲠᲒᲕᲘᲤᲠᲝᲕᲐᲜᲝᲗ ᲒᲣᲚᲘᲡ ᲢᲘᲜᲘᲠᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, ᲒᲐᲒᲕᲔᲒᲪᲘᲜᲝᲗ ᲝᲠᲯᲔᲠᲨᲘ ᲨᲔᲣᲨᲠᲐᲠᲘᲢᲘᲡ ᲐᲖᲠᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, ᲐᲠᲒᲕᲘᲤᲠᲝᲕᲐᲜᲝᲗ ᲒᲣᲚᲘᲡ ᲢᲘᲜᲘᲠᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲪᲮᲝᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲜᲘᲭᲔᲑᲐᲜᲘ ᲢᲘᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡა და ᲞᲝᲚᲘᲪᲘᲘᲡ ᲣᲤᲠᲝᲡᲘᲡ ᲣᲤᲚᲔᲑᲐᲜᲘ ᲓᲐᲚᲔᲚᲐ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲨᲔᲓᲘᲗᲮᲘᲗᲘᲗ. ᲔᲑᲔᲚᲐ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲨᲔᲓᲘᲗᲮᲘᲗᲘᲗ ᲒᲣᲑᲔᲠᲜᲐᲢᲝᲠᲡ ᲔᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔ ᲒᲐᲓᲐᲣᲓᲔᲓᲐ ᲐᲛ ᲗᲗᲔᲗᲘᲡ ᲝᲪ-ᲓᲐ-ᲡᲐᲛᲘᲡᲐᲗᲘᲗ.

„ᲨᲔᲓᲚᲝ ᲐᲛ ᲗᲗᲔᲗᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲨᲘ ᲮᲚᲔᲑᲝᲛᲓᲐ ᲭᲚᲔᲚᲘᲡ ᲛᲔᲢᲧᲔᲕᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲑᲠᲣᲜᲓᲐ ᲝᲡᲛᲐᲚᲔᲗᲘᲡ ᲙᲝᲜᲡᲣᲚᲘ ᲮᲐᲡᲘᲗ-ᲑᲔᲘ.

*** ᲓᲦᲔᲡ, ᲝᲠᲨᲐᲑᲐᲗᲡ, ტფილისის სახᲐᲖᲘᲜᲝ ᲞᲐᲚᲐᲢᲘᲡ ᲛᲗᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘ Ბ-ᲜᲘ ᲜᲐᲕᲐᲚᲘᲮᲘᲜᲘᲡ ᲬᲐᲕᲘᲓᲐ ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲡ.

*** შაბათს, 18-ს ამ თთვისას, „ᲙᲠᲣᲪᲘᲡ“ დარბაზში Ბ-ᲜᲘ Ე. Ი. ᲒᲝᲠᲝᲛᲑᲐᲕᲔᲗᲘ დაᲘᲬᲧᲝᲡ თავისს ლეᲥᲪᲘᲔᲑᲡ. Ბ-ᲜᲘ ᲔᲝᲠᲝᲛᲑᲐᲕᲔᲗᲘ ტფილისᲘᲡᲨᲘ ᲪᲜᲝᲑᲘᲚᲘა როგორც კარგი ლეᲥᲪᲘᲝᲠᲘ და და, იმედია, ამ ამბავს საზოგადოება სიამოᲕᲜᲔᲑᲘᲗᲘ მიეგებება.

*** თხუთმეტს ამ თთვისას ტფილისის გუბერნატორს, ეიᲪᲔ-გუბერნატორსა და პოლიციის უფროსს უნდა დეეთვალიერებინათ პოლიციის განყოფილებანი ტფილისისა და პოლიციის მოსამსახურენი. ᲔᲑᲔᲚᲐ, როგორც შეᲒᲘᲥᲣᲧᲔᲗ, Ბ-ᲜᲘ ᲒᲣᲑᲔᲠᲜᲐᲢᲝᲠᲘ ეს საქმე გადაუᲓᲔᲚᲐ ამ თთვის ᲝᲪ-ᲓᲐ-ᲡᲐᲛᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ.

*** ᲨᲔᲓᲚᲘ ამ თთვისას მოსკოᲕᲨᲘ სხᲔᲓᲠᲝᲛᲐ ᲰᲭᲝᲜᲓᲐ „ᲑᲣᲠᲔᲑᲘᲡ ᲛᲔᲢᲧᲔᲕᲔ-

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ

ლების, ანტროპოლოგიისა და ეტნოგრაფიის მოყვარეთა საზოგადოებას“. საზოგადოებას სხვათა შორის წევრად აიერჩევია ერთი ჩვენი თანამემამულე ბ-ნი ა. ხახანაშვილი.

*** დ. **სუჯუნა** (სამეგრელო): დაბა სუჯუნის გარ-მიდამო სამი სოფელია: სუჯუნა, ზანათი და საგვეზაო. ეს სოფლები შეადგენენ სუჯუნის საზოგადოებას. მარტო დ. სუჯუნაში 800-მდე კომლი კაცი იქნება. სუჯუნის საზოგადოებას დაბა სუჯუნაში ჰქონდა ერთ-კლასიანი სკოლა, რომელიც დაარსებული იყო 1873 წელს. ამ ბოლო დროს მიხვდნენ, რომ ერთ-კლასიანი სკოლა საკმარისი არ იყო, მაგრამ ვერ გაბედეს ორ-კლასიანად გადაეკეთებინათ. როგორც იყო მთავრობამ გაანგებდენინა და წარსულის წლის პირველს ენკენისთვეს მეორე კლასიც გამართეს. ეხლა საქმე ის არის, რომ საზოგადოებამ სკოლის მიწა მოუპოდოს და ახალი შენობა აუშენოს. იმედია, ეს აზრი მალე დაგვირგვინდება საქმით.

*** **ქუთაისიდან:** სუჯუნის საზოგადოება შეძლებულია, მაგრამ ერთი გარემოება მეტად ხელს უშლის. ეს გარემოება გახლავთ მიწის გაუმიჯნველობა. აქ სოფლელებს ერთმანეთში და ხაზინასთან დაუსრულებელი დავა აქვსთ ატეხილი მამულების შესახებ. ვინ ვის მიწას იჩემებს, ღმერთმა უწყის. მამულების გაუმიჯნველობის გამო სახელმწიფო ქონებათა სამართველოს მოხელეები, რომელთაც დავალებული აქვსთ სახაზინო ტყეს ყური უგდონ, გლეხებსაცა და აზნაურებსაც ხშირად თავისს საკუთარს სახნავ-სათეს ადგილზე უბრალო ჯოხს არ მოაჭრევინებენ. ამიტომაც მეტად შეწუხებულნი არიან და მოუთმენლად მოელიან გამიჯვნას.

*** **სოფ. აწყური** (თელავის მაზრა): ამ შემოდგომაზე სწორეთ შვიდი წელიწადი შესრულდება მას შემდეგ, რაც ჩვენს სოფელში საძირკველი ჩაყარეს ღვთის-მშობლის ეკკლესიისა და ჯერ კედლები შუამდინაც არ არის აყვანილი; იმედია, რომ დასრულებას ჩვენ ვეღარ მოვესწრობით. დიდმარხვამდე-კი გლეხობა არას ამბობს ხოლმე, რადგანაც საქმეშია გართული და მოახლოვდება თუ არა დიდმარხვა, ჩვენი ხალხიც აირევა და არის ერთს წვალებაში. უმძღერობისა და უეკკლესიობის გამო ჩვენი სოფელი მოკლებულია ლოცვა-კურთხევას. მოძღვარი, მართალია, გეყოფა და ეხედავთ კიდეც, მხოლოდ მაშინ, როდესაც ხარჯის აკრეფის დროა, თორემ, თუ სხვა დროს გაგეკიჩრდა რისთვისმე, სწორედ ძნელი სანახავია. ამისი მიზეზი ის არის, რომ მოძღვარს სოფელში სახლი არა აქვს და, რასაკვირველია, თელავში მცხოვრები მოძღვარი ვერ მოუვლის ჩვენს სოფელს, რომელიც თელავიდან თორმეტის ვერსის სიშორეზე მდებარეობს. რადგანაც მართო ჩვენმა სოფელმა ვერ შესძლო ამ ეკკლესიის აშენება, ამიტომ ითხოვა შემწეობა და სინოდის კანტორამ კიდეც შემოგვაწია და გამოგზავნა ას სამოცი თუმანი, მაგრამ სად და ვის ხელშია ეხლა ეს ფული, არავინ იცის.

◆◆

შენიშვნა

ქადაგების აღზრდა-განთლების შესახებ ჩვენში.

იმედია, ბატონო რედაქტორო, ადგილს მისცემთ თქვენს გაზეთში ამ წერილს. ეს წერილი არის გამოწვეული იმ მეთაურის გამო, რომელიც 7 მარტს თქვენს გაზეთში იყო დაბეჭდილი. მეთაურის წერილის ავტორი ეხება ისეთს საგანს, რომელზედაც ჰფიქრობს არა ერთი და ორი ქართველი ქალი. როგორც ერთს ამ ქალთაგანს, ნება მიბოძეთ რაც შეიძლება მოკლედ გამოვესთქვა ჩემი აზრი ამ საგანზე.

ჩემის აზრით, ტყუილად უძახის ავტორი უთავ-ბოლო ფრაზებს იმ შეხედულებას, რომ „დედაკაცს ქვეყანაზე მარტო სამი უწმინდაესი დანიშნულება აქვსო: დედობა, ცოლობა და დობა“. ამ სიტყვებიდან უნდა გამოირიცხოს მხოლოდ სიტყვა «მარტო», რომელსაც, დარწმუნებული ვარ, ეხლანდელ დროში არც ქალი და არც კაცი არ გაურევს წინანდელს ფრაზაში, რადგანაც ყველას კარგად ესმის, რომ ქალს დედობის, ცოლობის და დობის გარდა კიდევ დარჩენია სხვა ასპარეზი მოქმედებისათვის. ქალი, როგორც სკოლისა და კერძო მასწავლებელი, როგორც ექიმი და ბებია, როგორც ლიტერატურაში მოღვაწე და ქველ-მომქმედი, ისე კარგად ცნობილია ჩვენს საზოგადოებისთვისაც-კი, რომ სიტყვას „მარტო“ აქ ადგილი სრულებით არა აქვს. ამ სიტყვის გამორიცხვით რომ განვიხილოთ ის აზრი, რომ „ქალს სამი დანიშნულება აქვს: დედობა, ცოლობა და დობა“ და დავუკვირდეთ კიდეც კარგად, მაშინ იმას არც „უთავ-ბოლოს“ დავუძახებთ და არც იმას ვიტყვით, რომ „ცოლობა და დედობა დიდი საქმე არ არისო“, როგორც ავტორი ამბობს. ცოლისა და დობის მოვალეობის ხეირიანად აღსრულება იმ სარგებლობას მოგვეტანს, რომ ქალები გზაზე აღარ გადაეღობებიან და თავის უზეიერო მოთხოვნილებით მოქმედებას აღარ დაუბრკოლებენ იმ საზოგადოებისათვის მცირედის რისამე მომქმედ პირებს, რომელნიც აქა-იქ მოიპოვებიან ჩვენში. როდესაც ქალი გაიგებს, რომ ქმრისა და ძმის მოვალეობა მარტო იმაში-კი არ არსებობს, რომ ოჯახის ქონებრივი მოთხოვნილება დაკმაყოფილოს და მხოლოდ ამისთვის იშრომოს, გაიგებს, რომ ყოველ კაცს, გარდა ამისა, აქვს კიდევ უფრო დიდი მოვალეობა საზოგადოებისა და ქვეყნის წინაშე,—მაშინ ის არა თუ ხელს არ შეუშლის თავის ძმას, ქმარს, თუ მამას, პირიქით, ხელს შეუწყობს და ამით ძალას შეჰმატებს იმ შრომას საზოგადოების სასარგებლოდ, რომელსაც ჩვენში აგერ-აგერ ძალა გამოელევა. ქალი, გარდა ამისა, ეცდება გაამაგროს ოჯახი ეკონომიურის მხრივ, რადგან მის მაგივრ, რომ დაეხმაროს კაცს ქონების ფლანგვაში, რის მაგალითს ეხლა მრავალს ეხედავთ, შეეძლება დაეხმაროს მამულის მოელასა და გაუმჯობესებაში, ყველაფერს ამას ხომ გაგება და ცოდნა უნდა? ამის გასაგებად და ასასრულებლად ხომ მარტო „კაი დედაკაცობა“ „კაი ადამიანობა“ არ ეყოფა ქალს? და ჩვენც ამ სურვილსა და მეცადინეობას და მასთანავე შემძლებელობას ქალისას, რომ დაეხმაროს ქმარს, ძმას თუ მამას, ხელი გაუმართოს მათ, ეფძახით კარგს ცოლობას, კარგს დობას. ნუთუ ეს სანატრელი არ არის ჩვენში?

დედის მოვალეობა კიდევ უმაღლესია ყოველგან და განსაკუთრებით ჩვენში, სადაც, აწყოზედ გულ-გატეხილი, მომავალს შეეცქერით იმედით, მომავლისაგან მოველენთ ხსნას, ეუცქერით მწუხარებით ეხლანდელ სუსტს სულითა და ხორცით არა-მაგარს თაობას და ეიმედოვნებთ, რომ შემდეგში უკეთესი თაობა გვეყოლება. ვისი და რისი იმედი გვაქვს ამ შემოხვეევაში? ჩემის აზრით, ამ იმედების სისრულეში მოყვანა დედასა და სკოლას შეუძლიან. დედასა და სკოლას შეერთებულის ძალით შეუძლიანთ გაამაგრონ ჯანით, გაუკეთესონ და გაპატიოსნონ ზნეობით ჩვენი ყმაწვილები. დედის გავლენის ქვეშ არის ყმაწვილი შვიდ-რვა წლამდის, ე. ი. იმ ხანში, როცა ყმაწვილს ხასიათის საფუძველი უმკვიდრდება, იმის ზნეობითსა და გონებითს ძალას მიმართულება ეძლევა და ამიტომ ნახეავრზე მეტად დედაზე არის დამოკიდებული მისი ავ-კარგიანობა მერმისში. ტყეინლად-კი არ ამბობს ჟან-პოლი: „როცა გვეყოლება უკეთესი დედები, მხოლოდ მაშინ გვეყოლება უკეთესი კაცებიო“. შვიდ-რვა წლის შემდეგ-კი უმთავრესად სკოლასა და დედას შორის არის განაწილებული აღმზრდელობითი ზედ-მოქმედება ყმაწვილზედ. თუ ჩვენც მივიღებთ იმ ყველასაგან ჭეშმარიტებად ცნობილს აზრს, რომ დედა და სკოლა ერთმანეთის დამხმარებელნი არიან ყმაწვილების სწავლასა და აღზრდაში, მაშინ ის ფრაზა ზემოხსენებულის წერილისა, რომ „დედობა დიდი საქმე არ არისო“, ან უნდა უსაფუძვლოდ ჩაეთვალოთ და ან ისიც უნდა დავუმატოთ, რომ არც მასწავლებლობა და აღმზრდელობა არის დიდი საქმეო. მაგრამ უკანასკნელ ფრაზის დამტკიცების უფლებას არ გვიძლევს ჩვენ ეხლანდელის მეცნიერების მოთხოვნილება. მართლაც-და მისთვის ხომ არ იფიქროს და სწერეს იმდენი ყმაწვილების აღზრდაზე ისეთმა გამოჩენილმა მეცნიერებმა, როგორნიც არიან ბენი, ბენეკე, სპენსერი, რუსო, კომბი და მათთან მთელი წყება გამოჩენილის პედაგოგებისა, რომ ერთის გაზეთის წერილით სულ უარ-ეყოთ მათი შრომა?

„ადამიანური დედობა ხომ მარტო შვილების გამრავლება და ძუძუს წოვება არ არისო“, ამბობს ავტორი. დიახ, ჩვენ სრულიად თანხმა ვართ, მაგრამ, სწორედ რომ ესთქვათ, ძალიან-კი გვინდა შევიტყოთ, რა ჭგონია მაშ ავტორს დედობა? თუ ის, რაც ჩვენ, ე. ი. სურეილი, მეცადინეობა და შემძლებლობა ქალისა, რაოდენთათაც-კი ძალა შესწევს გაზარდოს თავისი შვილები ჯანით საღ, პატიოსან და გონიერ ადამიანებად, მაშინ ძალიან გვეკვირს, იმავე წერილში როგორ მოთავსდა მეორე ფრაზა: „დედობა დიდი საქმე არ არისო?“ არა, ბატონო, დედობა დიდი საქმეა. დიდი მეცადინეობა და ბევრი ცოდნა სჭირია იმ ქალს, რომელსაც სურვილი აქვს დედის მოვალეობა სინიდისიანად შეასრულოს და მისცეს საზოგადოებას ის „კაი ადამიანები“, „კაი დედაკაცები“, „კაი კაცები“, რომელსაც ავტორი ნატრულობს. შეიძლება ქალი თავის თავად „კაი დედაკაცი“ იყოს და ბევრი კეთილი სურვილიცა ჰქონდეს, მაგრამ ეხლანდელის დროის შესაფერად შვილებს მაინც ვერ გამოზრდის, რადგანაც ამას, სურვილს გარდა, სწავლა და ცოდნაც უნდა და არა მხოლოდ „კაი დედაკაცობა“. გარდა ამისა, ამ სიტყვების ტრიალი: „კაი ადამიანობა“, „კაი კაცობა“, „კაი დედაკაცობა“ ჩვენში სრულებით უადგილოა. ჩვენის მკითხველების უმრავლესობა იმდენად გონება-გახსნილი არ არის, რომ ასეთი საზოგადო ცნობა გაურკვეველად გაიგოს. იმ მწერალმა, რომელსაც უნდა მკითხველის საზოგადოებისათვის გასაგები იყოს, ასეთი საზოგადო ცნება, როგორიც არის „კაი ადამიანობა“, „კაი დედაკაცობა“, „კაი კაცობა“ უნდა დაანაწილოს და გარკვეეთ უჩვენოს საზოგადოებას, რაში მდგომარეობს «კაი კაცობის» და „კაი ადამიანობის“ ღირსება. თორემ ეს სიტყვები ხომ ყველას თავისებურად ესმის. მე, მაგალითად, მგონია, რომ ყოველი კარგი დედა მასთანავე უსათუოდ „კაი დედაკაციც“, „კაი კაციც“ არის და თუ ეს არ არის, მაშინ ის კარგს დედობას ვერ მოახერხებს. როცა ჩვენ ენატრულობთ კარგს დედებსა და ცოლებს, ამ ნატვრაში კაი დედაკაცების ნატვრაც არის.

ქრონიკელი ქალი

◆◆

სასამართლოს მატიანე

(შემდეგი *)

საღამოს შვიდ საათი.

ვექილის თხოვნით დაეკითხნენ განმეორებით დარია შიუკაშვილისას.

დარია შიუკაშვილისა. თმა სრულებით აწეწული ჰქონდა. თავ-საკრავი არა ჰქონდა... ჩემს ქმარს არა უთქვამს-რა ამაზე.

სოსიკო ონიკაშვილი. ლეჩაქი და თავ-საკრავი არ შემიმჩნეია, არა ჰქონია.

ჩოდოყაშვილი. მე არ მახსოვს, ჰქონდა თუ არა. ჩემს სახლში არ დარჩენია.

იოსებ ქეთამაშვილი. ეგ ჯორჯაძეები მამა-პაპითა და შთამომავლობითვე ანჩხლის ხასიათისანი იყვნენ. მე ეცხოვრებდი გრემში და ხშირად ვხედავდი მაგათ მამას და ეიცი მაგათი ამბავი. პაპამ თითონ მოიკლა თავი, მამა-კი მისმავე ნაყმეემა მოჰკლა. კნინას მე ეიცნობდი ყმაწვილობითვე სასწავლებელში.

პეტრე პეტრიაშვილი. იმ დროს მე მარტოკა ვემსახურებოდი ჯორჯაძეს მზარეულის ადგილზედ. ეიყავი ფარეშის ადგილზედაც. სადილს შემდეგ განვთავისუფლდი და წავედი ბაზარში. იქ მითხრა კლუბის ფარეშმა, რომ შენი ქალბატონი გაგიყდა და „ნაჩალიკს“ თოფი ესროლაო. მე მოვედი შინ და ენახე ზარაფიშვილის ცოლთან ერთად. ქალბატონი მაშინვე მომვარდა და მითხრა: „დათიკო (ქმარი) ხომ არ მოსულაო“. არა-მეთქი, ეუპასუხე. ქალბატონი შესანიშნავი იყო როგორც კარგის მეოჯახეობით, ისე კეთილის გულით. მე დიდი ხანი ვემსახურებოდი და ქალბატონისაგან არ მახსოვს არაეითარი წყენა. თუმცა მცირე წყენაც აღელვებდა ხოლმე. სახე შეშლილი ჰქონდა და გიჟსა ჰგვანდა იმ საღამოს.

ალიან ზარაფიშვილი. იმ დღეს რვა საათზე გავიგე, რომ კნ. ეკატერინა ჯორჯაძისა გაგიყდა და თოფი ესროლა მაზრის უფროსსაო. ჯერ ცოლი გაეგზავნე და მერე მეც თან დავედევნე, ის იჯდა თავისს ტახტთან. მე სალამი მივეცი და ხმაც არ გამცა. ყმაწვილიც იქვე იყო და ყურადღებას არ აქცევდა. სახით ალეწილი იყო, თვალები არეული ჰქონდა და თმა გაწეწილი. ოხრაედა ძლიერად, ხან-დასმით ხშირად შედიოდა და გამოდიოდა ბნელს ოთახში და ქვემო უკანა მოაჯირზე. შინის გამო კელავ თავის დღეში ბნელაში არ გაეიდოდა. შედიოდა აგრეთვე კაბინეთში და სწვედა უჯრას შეაფისას, თითქოს რაღაცს ეძებდა. ჭრიტაედა და ჰბოდავდა რაღაც უაზრო სიტყვებს და ისროდა ერთმანეთზე გადუმბელს ფრაზებს. მე ჩემს ცოლს ეუთხარი, რომ ყური ეგდო, რადგანაც სრულებით დაკრწმუნდი, რომ იგი შეშლილი იყო და გიჟი. ხშირად შეეღონდებოდა გული და წყლით აბრუნებდნენ.

კითხვის ბასუსად: მე მახსოვს, რომ რომან ჯორჯაძეს ჰქონდა (მაზლს) ორი ხანჯალი და რევოლვერი.

კითხვის ბასუსად: კნეინა მეტად მოყვარული დედა იყო და ძლიერ კარგი დიასახლისი ოჯახისა. ამასთანავე იგი ხშირად საშინლად ანჩხლი. მცირე რამ მიზეზი საკმაო იყო, რომ თავდაეიწყებამდე მისულიყო, ისე გაამფორდებოდა. მე ვიცნობ 1875 წლიდგან გაუთხოვრობაშიე. მე მახსოვს, რომ ხშირად დედას ეჩხუბებოდა, მოსამსახურეებს და სხვასაც და რამდენსამე ხანს შემდეგ თითონვე იხდიდა ბოდიშს. სახიზრად მიაჩნდა პაპიროსის წევა, სხვასაც უშლიდა და ხანდახან თითონაც მოსწევედა ხოლმე.

ოთხი ყმაწვილი ჰყავს პატარა. პატარა ეახტანგი ავად არის ნერვების სისუსტით, მაგრამ ისე-კი არ არის, როგორც სოლომანი. პირველად სიანჩხლე, გაბოროტება პირველ შვილის (ქალის) ორსულოვაზე შეემჩნია შემდეგ და ეს საშინელი სენი უფრო და უფრო ფეხ-მძიმობის დროს ეტყობოდა.

ეიყავი დამსწრე იმ ღამეს, როცა დავით ჯორჯაძე მოვიდა შინ. ხელები გაშალა და დაიძახა: „რა ჩაგიდენია, ქალოო?“ იმან ხმაც არ გასცა.

ექსპერტ ჯოდოხოვის კითხვის ბასუსად: შეეხედულობით ჯან-მთელსა ჰგავდა. ავადმყოფობის დროს ძლიერ ანჩხლობდა, ხშირად უბრალო, მცირე რამ აალელვებდა და გაანჩხლებდა. ხშირად ქმარსაც წინააღმდეგი უხდებოდა, მაგრამ ქმარი ყოველთვის უთმობდა, რადგანაც იცოდა მისი ავადმყოფობა.

სოფიო ზარაფიშვილისა. მე ეგ შემოხვეევა გავიგე შინ. მაშინვე გამოეეშურე, შევედი და ენახე საწოლზე მჯდომარე სრულებით გაწეწილი და სახეშეშლილი კნეინა. ჯერ ვერ გავეგიდე, რომ მეკითხნა რამე. მერე ეკითხე: რა ჰქენ კნეინა, რა მოგვიდა-მეთქი. მან რაღაც შეჰყვირა გამოურკვეველად და გაჩუმდა. მე გამოვეედი თუ არა ჩემის სახლიდგან, გზაშივე მითხრეს მაგისი გაგიყება. შედიოდა კაბინეთში, სწეწდა უჯრებს და ეძებდა რაღაც ქაღალდებს. შედიოდ-გამოდიოდა ბნელს ოთახში, ხშირად გადიოდა აგრეთვე უკანა მოაჯარზე. მე მაგას დიდი ხანია ეიცნობ. სასწავლებელში ერთად ვსწავლობდით ექვს წელიწადს. ძლიერ ამაყი და ანჩხლი იყო, თვით მასწავლებელთაც ამაყად ეკერეოდა ხშირად. მერე თითონვე ნანობდა, დამშვიდებისას.

ორსულობაში უფრო ახირებული სიანჩხლე ეჩჩნეოდა. მცირეოდენი უსამართლობა ძლიერ ჰმოქმედობდა მაგაზე.

*) იხ. „ივერია“ №№ 55 და 56.

თეით ქალი ძლიერ კარგის გულისა იყო და თუმცა ხშირად მოუელიდა ახირებული განრისხება და სიანჩხლე, მაგრამ მოსამსახურეთაც-კი უყვარდათ.

პროკურორის კითხვის პასუხად: როგორც იმ დღეს, ისე თავის დღეში არ მინახავს შეშლილი და განაჩხლებული. ის არ იყო ისე, როგორც ყველა ანჩხლი ადამიანი. იგი განსაკუთრებით განირჩეოდა სიანხლითა და აშფოთებით.

ექსპერტი ვოდოხოვი: იტკიებდა რასმე კნენა ევგენია? ან რას უფრო იტკიებდა?

სოფეო ზარაფიშვილისა: უფრო ორსულობის დროს იყო ძლიერ ავად და უხასიათოდ.

კითხვა. ხშირად ჩიოდა ქმრის უბედურებაზე და ამბობდა: „ჩვენ დაგვღუპა კიკო ჩოლოყაშვილმაო“?

რეკვზ ვახვახიშვილი. მე ამ საქმისა არა ვიცი-რა.

პროკურორი. თქვენთან ხომ არ უჩიენია ოდესმე დავით ჯორჯაძეს ყალბის ფულის შესახებ, ან ხომ არა უთქვამს-რა?

რეკვზ ვახვახიშვილი. დიაღ, უთქვამს.

პროკურორი. ყველა იმ გარემოებას ჩოლოყაშვილს ხომ არ აბარებენდა?

რეკვზ ვახვახიშვილი. არა, ჩემთვის არა უთქვამს-რა ჩოლოყაშვილზე სამდურავი.

პროკურორი. მე ვთხოვ ბ-ნთ მოსამართლეთ, რომ როგორც წინანდელი, აგრეთვე ეხლანდელის ექსპერტების აზრი იქმნას წაკითხული კარკაკეტილში, რადგანაც იქ იმისთანა საგნებზე იქმნება სჯა და ბაასი, რომ საზოგადოების დასწრება მეტად მიმახრია.

კეკმადი. მეც თანახმა ვარ ბ-ნ პროკურორისა და ამასთანავე გთხოვთ, ბ-ნო მოსამართლენო, წაიკითხოთ ეს ორი წერილი (მიაწოდა წერილები), რომელმაც მიიყვანა ჩემი მრწმუნებელი სრულებით თავ-დავიწყებამდე და შეშალა ტკუაზე: ა) წერილი გახლავს საგლეხო პრისუსტეიიდგან მიღებული 19 მაისს, ე. ი. ოთხის დღის წინად შემთხვევამდის. აი ამ წერილით სთხოვს საგლეხო პრისუსტეია თ. დავით ჯორჯაძეს—მომრიგებელ შუა-კაცს, ქმარს ჩემის მრწმუნებლისას, რომ, რადგანაც თელავის მაზრაში მომეტებულს სპპატონო გლეხებს არა აქვსთ მიზომილი „ნაფელი“, ამისათვის გიგზავნით მიწის მზომელს პაიპაძეს და გთხოვთ, რაც შეიძლება დაჩქაროთ ნაფელი მიწების მიზომეაო. აი კიდეც წავიდა თავ. ჯორჯაძე პაიპაძესთან ერთად სამსახურში. ჩემი მრწმუნებელი გულ-არსენად არის, რადგანაც ქმარი სამსახურში დარჩება და ამით მათი ბედნიერება აღარ დაირღვევა. არ გადის ამის შემდეგ ოთხი დღე და აი რა გვარ წერილს იღებს ჩემი მრწმუნებელი ბ-ნ გუბერნატორისაგან 23 მაისს 1885 წ.:

„მე მიეიღე მთავარ-მართებლისაგან ბრძანება რომ მათ ბრწყინვალეების ყურადღინ მისული თქვენ შესახებ ყალბის ფულის გარემოება... თუმცა პროკურორო „ნაფხრიმა“ უარჰყო ესა, მაგრამ მაინც საჭიროდ ვრაცხ გამოგიცხადოთ, რომ ერთის კვირის განმავლობაში შემოიტანოთ სამსახურიდგან დათხოვნის ქაღალდი და თუ არ შემოიტანთ, მაინც დათხოვნილი იქნებით სამსახურიდგან.

თქვენი მონა-მოსამსახურე გუბერნატორი

გრასმანი“.

აი რამ ააფეთქა და რამ შეეშალა ტკუა ჩემს მრწმუნებელს.

აგრეთვე გთხოვთ წაიკითხოთ ჩვენება ბილანაშვილისა, კიკნაძისა, ოქმი წინანდელის ოლქის სასამართლოსი და დასკვნა მაშინდელის ექსპერტებისა: ხანიაკისა და ოლეუნოვისა და ჩვენება გიორგისა და მიხეილ ჯორჯაძისა.

(შემდეგი იქნება)

უცხოეთი

საფრანგეთი. მარტის დამდეგს დიდი ალიაქოთი იყო დეპუტატთა პალატაში. უნდა განხილულიყო, მიიკენენ თუ არა სამართალში ბულანჟეს მომხრე დეპუტატები: ლაგერი, ტიურკე და ლეზანი. მოხსენება ამ საგნის გამო წაიკითხა არენმა. დეპუტატმა სეეეტრმა გამოაცხადა, რომ მთავრობის საქციელი სულელობაა. სეეეტრს პალატის პრეზიდენტმა საყვედური გამოუცხადა ამის გამო. მოხსენების შესახებ პირველად ლაპარაკი დაიწყო ლაგერმა. იმისი ლაპარაკი სავსე იყო მთავრობისათვის საწყენის სიტყვებით. ლაგერს მალ-მალე აწყვეტინებდნენ სიტყვებს მემარცხენენი. საზოგადოდ რესპუბლიკელნი უსტვენდნენ, მემარჯვენენი და მონარქიელნი კი უწონებდნენ ლაპარაკს. პრეზიდენტმა რამდენჯერმე შეაჩერა, საყვედური უთხრა, მაგრამ ლაგერი მაინც თავისას არ იშლიდა და უმართებულოდ იხსენიებდა მთავრობასაც, მთავრობის მომხრე რესპუბლიკელებსაც და მთელს პალატასაც. ლაგერი ამბობდა: მე პალატას ყურს არ ეუგდებ, იმისი აზრი ჩემთვის ჩირად არა ღირსო. ჩვენ რესპუბლიკელები ვართ, ჭეშმარიტი რესპუბლიკელებიო. ტყუილად გვამტყუენებთ, რომ ვითომ ძალ-მომრეობით ესცდილობდეთ ჩვენის აზრების გამარჯვებას. ჩვენისთანა ერთგულად არავინ ასრულებს მოვალეობას დეპუტატობისას. ვერავინ ვერ ატყვეის, რომ ჩვენ რესპუბლიკისათვის არ ვიღვწოდეთო.

— იქნება რესპუბლიკისათვის - კი იღვწეთო, მაგრამ ვისის ხელით გინდათ ჭკვიფოთ ნარიო, გაიწყვეტინა სიტყვა ვიღაცამ ლაგერს: თქვენ ჩაგიკიდნიათ ხელი მერმარჯვენეთათვის და იმათთან გადაგიბამთ კუდი-კუდესაო.

— თქვენაო, განაგრძობდა გაანჩხლებული ლაგერი: ისეთს მუხლს წაავლეთ ხელი, რომელიც ძველს კანონ მდებლობაშია და რომელსაც ყველა რესპუბლიკელები ეწინააღმდეგებოდნენ რესპუბლიკის დაარსებიდამეე. პალატა თავის თავს იცავს, დეპუტატები ყველა სამსახურში თავიანთ ნათესავებს ჰნიშნავენ. რესპუბლკამ მუშა ხალხისათვის არა იზრუნა-რა და ამიტომ მიეკედლა იმათ, ეინც კონსტიტუციის გადასინჯვას დაჰპირდა და სადემოკრატო რეფორმების იმედი მისცა.

ლაგერს პასუხი მისცა არენმა. პატრიოტების ლიგას იმიტომ ესდევნით, რომ პოლიტიკაში დაიწყო გარეევა. მერე არენი ბულანჟეთაზე გადაეიდა. ეს ბულანჟეთაა, სთქვა მან: სწორედ გაუგებრობაა, რომელსაც სარესპუბლიკო გაუგებრობა უნდა დაეარქვათ, ამ გაუგებრობას ძალას აძლევს ის გარემოება, რომ სეზის ქუჩაზე რომ კომიტეტი არსებობს, იმათ წევრთ შორის რესპუბლიკელების სახელებიც ურევია, ისეთის რესპუბლიკელებისა, რომელნიც ოღესმე მართლა რესპუბლიკელები იყვნენ. მაგ-ად თუ თქვენ მართლა რესპუბლიკელები ბრძანდებით, მაშ უნდა გიკვირდეთ ის ახალი არეკ-მარე, რომელიც-აც თქვენ თავი ამოჰყვეთით. ძალიანკი წინ წახვედით. დიდად გაიმარჯვეთ. რესპუბლიკელებად გადაექცეთ მთელი სენ-ჟერმენის უბანი, გადაქცეთ რესპუბლიკელებად მთელი დიდ-კალობა საფრანგეთისა და ლამის სასულიერო წოდებაც თქვენსკენ გადმოვიდეს. მოგიდოლავთ ამ გამარჯვებას. გამარჯვება არ არის, რომ მემარჯვენენიც რესპუბლიკელები გახდადეთ? 1885 წელს მემარჯვენენი იმასაც სჯერდებოდნენ, რომ არ ემხრობოდნენ რესპუბლიკას, ან არა.და, ის მაინც იყო, რომ არა ლაპარაკობდნენ რესპუბლიკის შემუსვრაზედ. ამ ორის თვის წინად-კი ამ ეკატერინეზმა თეთრი კენჭი მისცეს ანრი როშფორს. ერთის სიტყვით, თქვენ წინ წახვედით. ეს ძალიან ამბავია მემარჯვენეთათვის. მერე რა ნაირ დამეგობრდნენ ამ ბოლოს დროს ბულანჟეს მომხრე რესპუბლიკელები და მემარჯვენენი! მუდამ დღე ეკითხულობთ გაზეთებში, რა დიდის სიამოვნებით აღარებთ დროს იმ უბანში და როგორ ნადიმობთ ხოლმე. იმ ნადიმებზე თავმჯდომარეობს ხოლმე ჩვენი სასურველი მეგობარი დიუგ-დე-ლა ფოკონერი. დარწმუნებული ვარ, იქ ქეიფის დროს სულ რესპუბლიკის სასარგებლოდ არის ხოლმე ლაპარაკი.

დიუგ-დე-ლა ფოკონერი. თუ ჩემს მეგობრებს ციხეში დაამწყვდეეთ მხოლოდ იმიტომ, რომ ჩემთან დადიან სადილად, მაშ აღარ დავპატიჟებ ხოლმე და ის იქნება.

არენი. ყოველიეე ესე, ეს გამარჯვებანი დიდად სასახელოა თქვენთვის. ეგ არის, რომ ხანდახან ეამოგერეევთ ხოლმე ცოტა უსიამოვნება. როცა მაგალითად დიუბრაილი ამბობს ხოლმე, რომ ბულანჟე კარგი საშუალებაა იმპერიის აღსადგენადაო, მაშინ ეს გვაკვირვებს მხოლოდ ჩვენ, იტომ თქვენი მოწონებული რესპუბლიკელები არ ეწინააღმდეგებიან ასეთს კაცებს. როცა კასანიკი ამბობს ხოლმე, რომ ბულანჟე ფილაკავანია, რომელიც დაარღვევს რესპუბლიკასაო, რატომ მეორე დღეს თქვენს გაზეთებში ამის საწინააღმდეგო არა სწერია-რა. ან როცა ჰერკოგი ლარუშფუკო ამბობს ხოლმე, რომ თქვენ ძალიან გამოგვადგებით ჩვენის საქმის გაკეთებაშიო, რატომ თქვენ მაშინ არას ამბობთ. ლარუშფუკოს გულითადი სურვილი ხომ შემუსვრაა რესპუბლიკისა და ამისი ლაპარაკი დიდად შეურცხჭყოფს ხოლმე თქვენზე ნაკლებად გამოცდილ რესპუბლიკელებსაც-კი. არ ეიცით, ღმერთმანი, რა ესთქვათ იმ მეგობრობაზე, რომელიც თქვენ დაგიკერეთან მემარჯვენეებთან? გაგებულებათ ანდაზა ხალხათისა: „ნენება თქვენ დაატყვეეთ ისინი, მაგრამ ხელი-დამ-კი არ გიშვებენ-და!“

მოისმა დიდი სიცილი და ხარხარი რესპუბლიკელებისა. ტაშის კვრა დიდი იყო. პალატამ შეიწყნარა წინადადება მთავრობისა 317 ხმის უმეტესობით წინააღმდეგ 214.

წერილი ამბები

(რეპორტარი)

ამ დღეებში პარიზში ოდესდარიფთან უნდა გამოიდეს ფსუოე ნაწილი ამიდ ბლაკეს წერილების გრეხისა. ამიდ ბლაკეს „Figaro“-ს თანამშრომელია და წერილებს „Parisis“-ის ფსეუდონიმით სწერს. ამ კრებას ეწოდება „La Vie Parisienne“ და წინ წარუძღვება ამიდ ზოლას წინასიტყვაობა, რომელშიაც აწერილია და ახასიათებს მოვალეობა დღეკანდელის კაზეთის მოამბესი, რეპორტერისა. მოგიყვანთ „Figaro“-ს სიტყვებით აზრს ამის შესახებ ზოლასს.

„ბ-ნს ემილ ბლაეეს.

საყვარელო თანამოძმეე!

„მოგიდეკორეტტერის თქვენ მიერ გამოგზავნილი ფურცლები თქვენის წიგნისა. თქვენ აზრსა ხართ, რომ მეთხუთლნი ეურადღებით მოიხილენ ჩემს აზრს მაგ წიგნზე. არ ვიცი, მაქვს რაიმე უფლება თუ არა ჩემი განაზრენ-და მსჯელი დაედო მაგ მშეენიერს ფურცლეს, ბარაეის ცხოვრებიგან ამოგდებულ ეკეთილ. რადგან კარგის მეტს მაინც ეარას ვიტეეი, ამიტომ დადის სიამოვნეებით მოგმართავთ ამ წერილით და ნეეს გაძლეეთ, რადგან განლოდეთ, იმად გამოეეეეს, თუნდა წინასიტეეობადგე გადაექცეეთ.

„მაგონდება გაბრაზება ჩეენის მეორფეესისა და დადებეული ფილობერისა, როგეა იმისთან გაზეთის მოამბე, რეპორტერი მოეედოდა ხოლმე. რეპორტერის დანახვის შემდეგ იგი რამდენსამე დღეს ეარ ისეენებდა და გაჭეიოდა, რომ ჩემს ნამოქმედარს დადის სიამოვნებით ვაძლეეე საზოგადოებას, ხოლო ჩემი სადგომი, ჩემი საკუთარი არსება, ჩემი აზრები და მოქმედება ჩემი ხელ შეუშეებელი საკუთრება და წ�დათ-წიდა და თავიანეებულს ცნობას-მოეკვრა-ობას არასოდეს არ ეუმსხვრევდა. ერთს საღამოს მინდოდა დამეწერეინებინა ფლობერი, რომ შენ, დამწერო „ქნ ბოკარისა“, ამ ხელოვანის რომანისა, სამართლიანად არ იქ

, რადგან ეკ რომანიც ისეეე საბოეეეზე გაქეს აკინძული, როგორც ეურნალისტიკა სპრადის-მეოქა. ხოლო გაკვეერების დროს იგი სამართლიანობას, დოგიკეს ეურადღებას არ აქცეეედა ხოლმე და განაგრძობდა კაზეთის მოამბეთა ეეეეკ-ეერეედეს, ეოოეედ თავის შესახებ კაზეთში დაბეჭდილ ამბავზე ჭ.ლედდებოდან და შეფოთდებოდა.

„მართალია-კი რომ სთქვას კაცმა, ჩვენ, ბელეტრისტნი, ჯერ ცხოვრებას შეეხედავეთ ხოლმე და შემდეგ დავიწყეეთ ამაზე“ ლაპარაკსა და სჯას. ჩვენც ისეეე ვიქეეეეთ, როგორც ბუდიციესტი, რომელიც ნამდვილს ცხოვრებას შეისწავლის, კამოჩენილთა კაცთა ასწერს და კაზეეეში ცხოვრებაში მომხდარ ამბავთა მოეთხრობს მეითხეეელებს. ჩვენ ამიკეე წესითა ეეწერთ ჩვენს ხელოვნებას ნაწარმოებთ, როგორც მოაშენი ასწერენ ეოოეედ დღიურის დრმის მოქმედთა და ნამდვილს ცხოვრებას, ერთის სიტეეეთ, პროგრესის სნეა-და-სნეა მეშეაენი ერთსა და ამეეე იარაღს ჭმპარობენ ერთს რომელსმე დროს ჩვენის წარმატებისს.

„ამ ერთობასს, ამ ორთა ძმობას მე დიდი ხანია ეკრძნობდი და შენიშნეეიც მქონდა. იქნება ამიტომაც არის, რომ ცხოვრების საზოგადო მატიანენი და აღწერანი მე-კი არ მაღელვებენ, მირიქით, დიდის სიამოვნებით ეკითხეეოდ ხქეე ეკბეედეეე და ვანეაცხადებ, რომ ეაზეეეეში სხეა აღარაა ეკდეენეს თეალ-ეურს. მე ეურადღებით ეკითხეეოდ ხხოლოდ ანეარიშებს, ერეებთა აღწერილობასს, ეკა მოჩენილთან ეკეთა ბიოგრაფეეთ, თუ მოამბეეს ეს ეკეეი თითონეე ეანასეეს, ეადაბარეეენა და იმისი სათქეეეი სატეეეეებიც მოჭეეეს. დანარჩენს-კი, საკეეთარს შესადეეეობასს და მოსაზრეეეს ეაზეეეთისას, ეურსაც არ ეკთხოეეეს. ძნეელდ ეაეეეეთ. ხეეე ისე რომეელსმე ეაზეეეთის ეურეელს, რომეელიც ხეეეეე

ხელი უნდა გაიმართოს სამწერლო მოღვაწეობისათვისაც.

„პირ-იქით, უკიდურესად, ეს მოკაფეობა ჟურნალისად ასასრულებლად. ისეთს გამოცდილებასა და გამობრძმედებულს მეშუნს უნდა მიეხდოს, როგორიც, მაგალითად, თქვენს ხარ. ამისთანა კაცმა თავის სიკმე ძირით-ძირობამდე უნდა იცოდეს და ნიჭსა გარდა ხანგრძლივად გაცნობიერი უნდა ჭკონდეს ჩვენი საშინელი პარიეი. მე რომ როდესმე კაზეთის დაარსება განვიზრახო, დარწმენებულნი იყავით, რომ ამ ძმიე სიტყვა, რომელსაც თქვენ ორე ხელოვანად ასრულებთ «Figaro»-ში, ჩემს ეველაზედ გამოცდილებასა და ნიჭიერს თანამშრომელს მივანდობ.

„ჭეე სიჭიროა ვსთქვა, ძეირფასო თანამოძმეე, რომ შშეენიერად სიტყვა თქვენეე ჭკმნიო, ჭკმნიო თქვენებენერად, უსვად მოძადლებულ ნიჭისამებრ. ეჭიმდე რეპორტერად გისსენებდით, მაგრამ, მართალი რომ სთქვას კაცმა, თქვენს ნამუშაარს რეპორტრობა ვერ დაერქმის. საბუთებს თქვენ ლამაზად აჭკინმაკთ ხოდმე ერთ ზონჩხად, თუალს ადვენებთ პარიეის სიზოგადო ცხოერებას, იქ შესდგებით ხოდმე, სადაც მოგეწონებთ, და ამისთანა ადგილს წინ გადმოგვიმდით ხოდმე რამდენსმე ფურცელს ფეიდოსოფეიასა და პოეზიასს. თქვენთვის მარტო ჭეშმარიტი საბუთები, ფაქტებია საჭირო ცხოერებასა. სან გამოჩენილ კაცს ვისმე ასწერთ, სან წიგნსა საკეკრეკს არწკეთ და სან წარსულს ამბავს ისსენებთ. მეთოსეედი ჭკმნიაა, რომ ამ დროს თამამი ხართ, ფეს-სწრაფად მადიხართ სამწერლო სტოდიასკენ და გაბედულად იღეთ ხელი კალამს. ამატომაც თქვენს ნაწერს საამოკენებით გადაკითხავს ორკელ და სამკერ კაცი. კაზეთის ბატარა შენაშენებისათვის ცალკე წიგნად გამოტეემა ერთად-ერთი საზომი და საწეალო საკეკრეკისა. თუ კაზეთში დაბეჭდილი წერილები ეკერთეთ, ერთად შეკრიბეთ და სასრულისა და არსებობის უფლებას ნაშან-წეალი ეტეობა, ეს ნაშან-წეალი ამისი საბუთი, რომ ნამუშაარი კარგია და ღირსეული. გადაეფურცლე თქვენი წიგნი და თუალ-წინ დამიდგა პარიეი თავისის ეარსებულს ცხოერებით. ე�ეა შეკეკრეკრეულია, ერთად ამერის და ადამიანს ეარსებულს ცხოერებას ეშეალ თუალ-წინ. ეuეა იქ ნათეკმი მართალია, ნამდვილად შემსდარი და კეკეკე მოსდება ეკიდეტ. დაიკ, თქვენი წიგნი სერთაოთ პარიეისა და ამ სეარათს ერთი სახეკ-ეი არა აქეს შეშდეიკ. ათას ეკლს შემდეკ თქვენს წიგნს რომ მიაგეზეკენ, ეს წიგნი შემიან იქნება პარიეისა, რომელიც ის არის არტახებიდგან განთავეისუფლებულია და პირეს ღიმი ეკერის.

„ეკეთხეკებთ, ძეირფასო თანამოძმეე, და გმადლობთ იმ სასიამოენო საათებისთვის, რომელიც ეჭდა თქვენს ფიქრში გაეატარე.

ემილ ზოლა“

დეპეშა

14 მარტი

პეტერბურგი. გუშინ გაასვენეს გეორგი გრაფის შეეალოეთა. ხელმწიფეე იმპერატორი და მემკეიდრე ცესარევიჩი დაესწრნენ პანაშვიდზე და გამოსეენებაზე. ეუეგუსტოესნი კაცნი გაჰყეენენ პროცესიას. დღეს გრაფი დაასფლავეეს საგვარეულო სამარხს ეარტემიაგაში.

ბერლინი. სხეა-და-სხეა ცნობამ, რომელიც რუსეთის სახელმწიფოს შემოსავალ - გასავალზე გამოაცხადეს, კარგი შთაბეჭდილება იქონია.

პარიეი. სადილზომატო წრეებში ამბობენ, რომ სტამბულოეი ისეე დაუახლოოდა სტოილოეს, რომელიც რუსეთის მომხრეაო. დიპლომატები ამბობენ, რომ ნარეეის გაგზავნა ეენაში იმას მოასწავებს, რომ პრინეს კობურგისას უნდა მეფის წოდება დაიმკეიდროსო.

შეტერბურგის ბირეა, 14 მარტი

	ფასი ფურცლისა.		გაყიდვა ფასისა.		ბოლოდ ფასი.	
	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.
ხუთ-მანათიანი ოქრო .	—	„	—	„	7	43
ტამოენის კუპონები . .	—	„	—	„	148	3/4
მანათიანი ვერცხლის ფული	1	10	—	„	—	„
5% პირველის შინაგანის სესხის მომგები ბილეთი	273	1/4	—	„	—	„
—მეორისა	245		—	„	—	„
ტარანგნობის ფურცლები ტფილისის ბანკისა .	—	„	—	„	—	„
ქუთაისის ბანკისა . . .	—	„	—	„	—	„
ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებისა	—	„	—	„	—	„

საკალენდარო ცნობანი

ქრისტეს აქედ ჩვენ (1889) წელიწოაად. ქეეეენის შეეზიდან 7397.

ქ ვ ე ლ ი ინ დ ი ქ ტ ი ო ნი მე-14, ამ ი ს ქ ო რ ნ ი ე ა ნ ი — ეუა=481 წელი. დაიწყო 1408 წ. და თავდება 1940 წ. ახ ა ლ ი ინ დ ი ქ ტ ი ო ნ ი მე-4, ა მ ი ს ი ქ ო რ ნ ე ი ა ნ ი მე=45 წელიწადია. დაიწყო 1844 წ. და თავდება 2376 წ.

1889 წლის ზედ-ნადგია—6.

მარტი 31 დღეი აარის.

16 დღეე ხუთშაბათი. წმ. მოწ. საბიანესი. კათოლ. წმ. გიელიარიანი. მაჭმად. მე-26 რიცხვი თოვისა რეედანისა, 1306 წ. ჭიდრისა.—ჭეშმარიტი შეა-ღღეე 12—5. ტფილისში ამზე ამოდის 5—50, ჩადის 6—22. მოვარე 27 ღღისაა.

17 დღეე პარასკეეი. ღირსისა მამისა ალექსისა, ღვთის კაცისა. კათოლ. წმ. ბოლესლავისა. მაჭმად. მე-27 რიცხვი თოვისა რეედანისა, 1306 წ. ჭიდრისა.—ჭეშმარიტი შეა-ღღეე 12—5. ტფილისში ამზე ამოდის 5—48, ჩადის 6—23. მოვარე 28 ღღისაა.

18 დღეე შაბათი. წმ. კირილესი. კათოლ. წმ. იუსტასი. მაჭმად. მე-28 რიცხვი თოვისა რეედანისა, 1306 წ. ჭიდრისა.—ჭეშმარიტი შეა-ღღეე 12—4. ტფილისში ამზე ამოდის 5—47, ჩადის 6—24. მოვარე 29 ღღისაა.

19 დღეე კვირა. წმ. მოწ. ხვირისანთე და დარისი. კათოლ. წმ. იაკობისი. მაჭმად. მე-29 რიცხვი თოვისა რეედანისა, 1306 წ. ჭიდრისა.—ჭეშმარიტი შეა-ღღეე 12—4. ტფილისში ამზე ამოდის 5—45, ჩადის 6—25. მოვარე 30 ღღისაა.

20 დღეე ორშაბათი. ღირსთა მამათა, რომელნი მოისრნენ ლავრასა შინა წმ. საბასი. კათოლ. წმ. გიორგისი. მაჭმად. 1-ელი რიცხვი თოვისა შაბანისა, 1306 წ. ჭიდრისა.—ჭეშმარიტი შეა-ღღეე 12—4. ტფილისში ამზე ამოდის 5—43, ჩადის 6—26. სღიამს 2 საათსა და 32 წუთზედ დაბადება მოვარისა.

გამოსადეგი ცნობანი

ნიხრი

1 მარტიდამ 1 აპრილამდე.		
თეთრი ბეური რუსეედი 1 გირ.	5	კაპ.
„ ბეური 1-ის ხარისხისა.	3 1/2	„
„ „ 2	3	„
თონის ყითოდი ბეური 1-ის ხარის.	5	„
„ „ 2—	4	„
„ „ 3 „	3 1/2	„
ჟეკრის ძაძის ბეურის დაკეეში		
1-ლის ხარისხისა . .	5	„
მე-2 ხარისხისა . .	4	„
მე-3 — . . .	.	„
ძროხის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	9	„
„ 2 „	8	„
ხეკეი	16	„
ტხერის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	10	„
ღორის ხორცი . . .	„	„
„ 2 „	„	„

ეპიტაფია ცეცხლის ბეძეგისა ეაეს ზღვაზე

ბათუმიდამ გადის: ხუთშაბათობითი ნაშუადღე